

דשמה א.ב.

4322

פרוטוקול מספר 47/ד'
מישיבת הוועדה לענייני פנים
שהתקיימה ביום ג', י"ט באלול תשי"ט - 22.9.1959
בשעה 10.30

- י. דיכטמן - יו"ר
- מ. אונא
- ד. בר-רב-האי
- ע. דגני
- ר. הקטין
- י. ישעיהו
- י. כץ
- ח. לנדאו
- י. שופמן

תתפלים:

מר יפת - משרד הטעור

זמנים:

- 1. שונות
- 2. המשך הדיון בפרשת ואדי-מאליב

ד-היום:

אני פותח את הישיבה.

יו"ר ג. דיכטמן:

דחינו את הישיבה שנועדה לשבוע שעבר
לל אצל חבר הכנסת רוקח, שהיה גם חבר ועדה הפנים, ואני מבקש לכבד את
זרנו בקימה. (חברי הוועדה מפתים את זכרו של ח"כ רוקח ז"ל בקימה).

לפני שנעבור לסדר-היום ברצוני להביא
ידיעת הוועדה שני מכתבים שהגיעו אלי ושאינני יודע מה לעשות בהם.

האחד הוא מאת משה דוייט, בן הוא טוען
לדעתו אין מטפלים במידה מספקת במצבו הבריאותי. פחוגי המשטרה טוענים
ירפאים פתאומים מטפלים בו, ואינני רואה אפשרות אחרת אלא להפנות את תשומת
זו של שר המשטרה שנית לבעיה זו.

בר-רב-האי:
לפני כשלושה חדשים כתב דוייט מכתב גם אלי,
בו הציע לי להיות עורך-הדין שלו. דחיתי
ז בקשתו. זמן קצר לאחר מכן ראיתי בקובץ פסקי הדין בג"צ שלו באותו ענין,
טענה שאיננו מקבל את הטיפול הפסיכיאטרי הנכון. לאחר תשובה מאת הנהלת שירות
גי הסוהר בוטל הצו-על-תנאי. האיש מיצה אפוא את כל האפשרויות המשפטיות
כידיו, אבל אינני מתנגד שתופה אליו שוב תשומת לבו של שר המשטרה.

הדחלט: היו"ר יפנה את תשומת לבו של שר המשטרה לתלונתו
של משה דוייט.

היו"ר י. ריפתי:

המכתב השני הוא מאת ועד מעברת מזרע שעל-יד עכו, ובו תלונה נגד ראש עיריית עכו המתנכל לוועד ואינו משתף אתו פעולה. (קורא את המכתב). הם מבקשים מאת ועדת הפנים לעשות את אשר ביכולתה ע"מ לחייב את ראש עיריית עכו לשתף פעולה עם ועד המעברה. אני מציע שאעביר את המכתב הזה לשר הפנים ואבקשו לטפל בדבר. איננו יכולים להיות כתובת לתלונות כאלו, ובהתאם לכך אודיע גם לפונים.

הוחלט: לקבל את הצעת היו"ר.

(2) המשך הדיון בפרשת המאורעות בוואדי סאליב

היו"ר י. ריפתי:

לפני שנעבור להמשך הדיון בנושא זה, נשמע היום סקירה על מצב הסעד במקום, בקשר עם הנושא שבו אנו דנים.

מר יפה:

אני מניח שידוע לחברי הוועדה כי הפעולה הסוציאלית היא בסמכותה של כל רשות מקומית, ממש כמו ענין התאורה, המים וכו'. אמנם עדיין אין חוק בנדון, כי חר שירותי הסעד שאושר עדיין לא הופעל, כיוון שהתקנות לביצוע טרם פורסמו. אבל יש משהו מן המסורת בענין זה, שבכל קהילה בישראל חתה מחלקה סוציאלית שטיפלה בעניי המקום.

אשר לוואדי סאליב, אני חייב לומר שעיריית חיפה איננה מהמפגרות בשטח הסוציאלית. המחלקה הסוציאלית של עיריית חיפה ידוע למשרד הסעד כאחת המחלקות המאורגנות והטובות ביותר. מנהלת המחלקה שם פוחזת אצלנו מבחינה מקצועית כראשונה במעלה, ואנו משתפים אותה בכל דיונינו.

תקציבה של עיריית חיפה לשירות הסוציאלית בא בחלקו מתקציב העירייה - ב-70% - ואילו חלקנו אנו מסתכס ב-30%. (גם לעיריית ת"א אנו צותנים אותו אחוז השתתפות. רק בירושלים אנו משתתפים באחוז יותר גדול בגלל הצורך לעודד את המקום).

בשטח שיפוט של חיפה יש שתי מעברות, והעירייה מקבלת את השתתפותנו עבור המעברות הללו כאילו היו המעברות על-יד רמלה ולא בחיפה, היינו, בשיעור של מאה-אחוז. אבל לגבי העיר חיפה עצמה - האחוז שהזכרתי הוא הנהוג. יוצא שלמעשה אחוז ההשתתפות הממוצע שלנו הוא למעלה מ-30%, אבל, כאמור, בגלל המעברות. (לא כן ת"א, כיוון ששם אין זו מעברה טיפוסית, אלא שם יש ריכוז של המונים שבאו מכל חלקי הארץ).

אם נחזור אפוא לחיפה, יוצאי ארצות המזר שהמחלקה הסוציאלית מטפלת בהם מהווים למעלה מ-84% מכלל הנתמכים. אם מישו הושב אפוא שהאנשים הללו קופחו לרעה - הריהו טועה בהחלט. והכוונה היא הן למי כלכלית, הן לתמיכה בזקנים, הן לסידור ילדים וכו'.

עיריית חיפה מרגישה עצמה אחראית כלפי כל השכונות, וואדי סאליב זוכה הרבה יותר מאשר שכונת חוף-שמן, למשל, שאליה קשה למחלקה הרבה יותר לחדור בגלל שינויים תכופים. כל החיפויים והסכסוכים, מנקו השקפתם של העובדים הסוציאליים העומדים במגע עם האנשים הללו, אינם נובעים מקשיים של מיזוג עולים. מתוך נסיוננו למדנו שאם לדבר על מיזוג - הרי אין המדובר בקשיי מיזוג של יוצאי ארצות שונות, אלא של תרבויות שונות, של אוכלו בעלת רמת-חיים שונה, מיזוג של המאה ה-17 עם המאה ה-20.

למשל, מגדל-העמק. שם היו סכסוכים פנימיים רציניים לא פחות מאשר בוואדי סאליב, והממשלה החליטה למנות ועדה בין-משרדית לחקירת חקע לדבר. לשכת הסעד בסגרה שם עקב הסכסוכים, וראש המועצה פחד להיכנס למשרד. הוברר שהרקע לסכסוך הוא חיכוכים בין יוצאי מצרים ויוצאי עיראק. אלה שבאו ראשונים למקום, הם השולטים במועצה, ואילו העולים מצפון אפריקה, שבאו לאחר מכן, הרגישו עצמם מקפחים. והגיעו הדבר להתפרצויות לא קלות הרבה מאשר בוואדי סאליב. כל האגדה של "שחורים" ו"לבנים" והקיפוחים וכו' - אין לה אפוא כל שחר. הרקע - כך אנו משוכנעים - הוא בין מצבו המתקדם של החוג האחד, החי במאה העשרים, ובין הפיגור של אנשים החיים ברמה של המאה שעברה.

צתקים אצלנו תמיד "דימוקרטיה". אבל אנשי אלה אינם יודעים מה זו באמת דימוקרטיה. הם חושבים שדימוקרטיה פירושה לקבל כל מה שהם דורשים. הם מרגישים שהם מפגרים, שאין להם לא הכסף ולא הלוקסוס, ומכאן הרקע לכל המצב שנוצר.

ת:

במגדל-העמק אמר לנו טוניסאי אחד: שם משהו, ואילו כאן אני "צפון-אפריקאי" או "טוניסאי".

דאן:

זה כבר איננו ענין של רמת-חיים אלא של

ת:

לא. בטוניס הוא חי באורח-חיים מסויים, אם כי גם שם היו עשירים יותר ועשירים אבל היה שם אורח-חיים ידוע. ידוע שבעלי אמצעים כמעט ולא באו מצפון-אפריקה. אלא היגרו לצרפת או למקומות אחרים. עובדה היא שמבחינה לית ומבחינת עצם הושטת העזרה אין כל מקום לתלונה. אפשר לומר שמבחינת הכלליה אינה מספקת, אבל גם אז אין שום עירייה המסתפקת במכסת-המינימום ו אנו, אלא כל אחת מוסיפה משהו. דוקא בחיפה המסודרת, עם מחלקתה אליה המשמשת לנו דוגמה, לא יהיה זה צדק לומר שהיו קיפוח או אפליות.

אפשר לדבר על נושא זה עוד ועוד, ולהוסיף על הילדים שהיו בקייטנות, על הילדים המקבלים אוכל בביה"ס וכו'. אופן כללי אפשר לומר שאין מה להתלונן על המחלקה הסוציאלית בחיפה, לא ת תקציב ולא מבחינת התעניינות. את הרקע צריך אולי לחפש במקומות אחרים, ה שנוגע למסדר הסעד - לא יכולות להיות תלונות.

לפני זמן קצר קיימו יום-עיון במכון יט, בו השתתפו מנהלי המחלקות הסוציאליות, יום-עיון שהוקדש כמעט כולו הלקח של ואדי-סאליב. ופה שאמרת כאן הוא הסיכום שנתקבל שם. מבחינה לית אין כלל לחפש רקע לבעיה, כי אין כל יסוד לדבר.

ר-ב-הא:

ראשית - לא ברורה לי כל הפרוצדורה של הציוריים פה. בשעתו מינתה הממשלה ועדה זו מה שגיררה, והביאה לנו את מסקנותיה, בדומה לפרוצדורה של הדיון שהיה לאחר הבריחה מכלא שטה. אז חכינו עד שהממשלה הסיקה את מסקנותיה מדוח החקירה, והבענו את דעתנו על הדוח שכלל מסקנות לביצוע. כאן לא הלכנו מה בדרך זו. הרי כל הדוח שהגש ע"י ועדת החקירה כוון לביצוע מצד הממשלה: רשות מיוחדת וכו'. אין אנו יודעים כרגע מה הן המסקנות המעשיות של ה, וצראה לי אפוא שכל הדיון היום אינו במקומו.

משום כך צראה לי שאין לנו כל אפשרות אחרת אלא לקבל החלטה אחת ויחידה: ועדת הפנים, לאחר שעיינה בדוח של הוועדה רית לענין ואדי סאליב, ושמעה הסברות נוספות מפי יו"ר הוועדה החקירה תית השופט עציוני, ומפי באי-כוח הממשלה - סומכת את ידיה על הדוח של ה הציבורית, ומצפה שהממשלה תדון בו ותפעל ברוח מסקנותיו.

תוך כדי הדיון זרק היו"ר את השאלה אם אי לבדוק האם צריך בכלל לצייד את השוטרים להבא בנושק. ענין זה לא עמד כלל, לא שמענו על כך דבר ולא חקרנו את השאלה הזאת.

אשר לדבריו של מר יפת: - הבדלי רמת-חיים מ בין עדות שונות וגם בתוך עדות שונות. לא כל האשכנזים עשירים ולא כל ים עניים. בחיפה מתהלכים אנשים בהרגשה שהמטרה נכשלה והכשילה ע"י ידה מדי בלילה הראשון של המאורעות, דבר שפתח פתח למה שכונה מר יפת בשם צות הדימוקרטיה ("דימוקרטיה" לפני הבנתם-הם - קרי: אנרכיה).

מנין באה לפתע הנטייה לעלות על מלון "ציון"? בדלי רמת-חיים קיימים רק בין מלון "ציון" ובין ואדי-סאליב? האם אין הבדלי יים בין משמר-העמק ובין מזרע? זהו שטח מסוכן מאד, וגם הדוח אמר זאת עדינה. אין זה נכון שלא היה רקע בין-עדתי. הוא קיים עד היום הזה. יש לכלי מוחלט בוואדי סאליב על ה"שכנזים". אל תעשו מזה אפוא ענין קל. לאט דבורים כאילו המדובר הוא רק על הבדלי רמת-חיים בעיר. ואינני יודע אם, זו לאשכנזים, מבחינים האנשים הללו בין חרות, מפ"ם והציונים-הכלליים.

מר יפת אמר: הבדלי רמת-חיים. יש אצלנו זעזוע ים. אנשים אלה חיו במסגרות מסויימות - המשפחה קבעה הכל. כאן בארץ הם במציאות אחרת. האוטוריטטה של האב נהרסה, ובמקום הערכים שהתמוטטו לא רכים אחרים, והם גם לא הביאו עמם מטען מוסרי גדול פרט למסגרת המשפחתית שנהרסה. משום כך אנו נמצאים בתוך תהליך מסובך ומכאיב מאד, שיעבור זמן

ד. בר-רב-האי:

עד אשר ייגמר. ועקב הצטברות חייבים קודם-כל להזהר בדבריהם, עליהם לגשת לענין זה כאל פצע פתוח הדורש גישה עדינה, וללא הסחת האשמות באיש.

אני חוזר אפוא ומציע שנקבל לסיכום את ההצעה שהצעת בר-האי, ושלא נחרוג ממנה.

ה. השעיה:

גם אני רוצה לחזור על הערותי הכלליות של ח"כ בר-רב-האי בדבר מצבה של הוועדה בענין זה. אנו מסתובבים מסביב לענין, מחוץ למעגל המאורעות. השאלה היא שאלה תכליתית. הכנסת הטילה עלינו לדון בפרשת ואדי סאליב לאור מינוי ועדת החקירה ואני חוזר על דעתי - ואני מזמין את היו"ר לסתור אותה אם הוא יכול - שהחלטת הכנסת בענין זה היתה ברורה: הכנסת מקבלת את הצעת ח"כ גוברין-רונין, האומרת: הכנסת שמעה את הודעת שר המשטרה ומעבירה את הענין לוועדה. היה ברור גם מבחינה הגיונית שהנידון בענין זה אינו יכול להתנהל בשני מסלולים, אם כי היה בסיון לגרוור את הוועדה לדין מקביל. שורת ההגיון אומרת שלאחר שיש דיווח של ועדת החקירה - יכולה ועדת הפנים להתקבץ בדיונה היא, אבל עדיין עומדת השאלה שהממשלה טרם הסיקה מסקנות מעשיות מן הדיווח של ועדת החקירה, לצערנו הרב. כי הפיית מעוניין שוועדת הפנים תדון בדיווח ועדת החקירה לאור המסקנות המעשיות של הממשלה. אילו היה הדבר כך - היה הדיווח שלנו תכליתית יותר ועניני יותר. הדיווח המובח לפנינו מצומצם בשיקול-דעת כזה שאיש מאתנו לא יכול לעשות טוב יותר אם ינסה לחבר מסקנות, והדיווח נתקבל פה-אחד ע"ש כל חברי הוועדה. יש בו הפל ואנו איננו יכולים לחוש בודבר אלא רק להחליט לצדף אותו ל"דברי הכנסת" ולבקש מן הממשלה שתבצע אותו.

לוועדת החקירה היתה כוונה טובה: לא היה צד שני לפורענות זו, לא כמתבונן ולא כמתקיף. מבחינה זו לא היו אלו פהוסות בין-עדתיות, ולא היו גם פגיעות באדם באופן עדין, אלא פגיעות בדרכו בלבד, ופגיעה בדרכו איננה פגיעה עדינה. אפשר להבין את הוועדה, שרצתה להקטין את זקודת-המוקד של ואדי-סאליב. כמוכן שיש לבעיה זו סיבות סוציאליים עמוקות, אבל יש בארץ שכונות-עוני רבות מסוג ואדי-סאליב, בכל הערים. זוהי הבעיה שלנו, וצריך לדון עליה בכללה, בלי קשר עם ואדי-סאליב - בעיית שכונות-העוני בארץ. ואדי-סאליב היה תוצאה של יצר-הבחירות, והוועדה קבעה זאת במפורש. היתה זו יצירת הדגש להגשת דשימת טועמים לבנסת, ואסור לנו לערוב ענין זה בדיון על בעיות-חיים גדולות שלנו, כי ע"כ אנו עושים עוול לבעיות ולכל אותה משכנות-העוני שבמדינת-ישראל, הראויים לדיון בכנסת.

בסלב זה יש אפוא לוועדת הפנים אפשרות אחת בלבד: לטמון את ידה על מסקנות ועדת עציוני, ותו לא. לא שמעתי שמישהו מערער על הדיווח, על גישתו או על יסודותיו, ויהיה זה אפוא מעשה ציבורי מצדנו לטמון את ידינו עליו.

ולדבריו של היו"ר שאולי כדאי שהממשלה תצמצם את המידות של בשימת נשק ע"י השוטרים: - נדמה לי שהמלגיה הזאת היא ענין יותר לוועדת החוץ והבטחון מאשר לנו.

הוא הדין לגבי המאורעות של ה-31 ביולי. ענין זה הוא טוב-יודינה. ביהמ"ש הוא שיחליט אם המשטרה הגזימה או לא. ענין זה לא הועבר אלינו; החלטת הכנסת קדמה למאורעות אלו.

היו"ר עורר כאן את ענין הפעלת מלוגה הקליטה אני כשלעצמי בעד הדבר, אבל הכנסת הסמיכה את ועדת הכספים להחליט מתי להפעיל וכמה להפעיל, ויש חוק בענין זה, וועדת הפנים אינה צריכה להתערב בעניניה של ועדת הכספים שהענין נתון להחלטה.

והערה אחת הייתה רוצה להעיר כאיש שמוצאו מאחת מארצות-אסיה-ואפריקה: הייתי רוצה שכל הדיון הזה ייערך אחרי הבחירות ולא לפניהן. כל המפלגות מפרנסות יצרי התפארות...

ו. הקטין:

מדוע קוראים אפוא לכנסים של תימנים לחוד וספרדים לחוד ואשכנזים לחוד?

ישעיהו:

אני מדבר על רשימות, לא על כנסים, כנסים הם ענין-פחות מסוכן, אם כי אני יודע כי ברבות הימים גם אלה לא יהיו, בפ, כיום יש בכל הבידורים מסוג זה כדי לפרנס את הרשימות העדיות, וכל פלגות הפוליטיקה הסיוצגות פה אינן רואות כדבר בריא מצדאותן של רשימות ניות. אחרי הבחירות אהיה אני אחד מאלה שיעלו את הבעיות הסוציאלייות גם זפקלריה של בעיות עדתיות, אבל אסור לנו לעשות דברים אלה לפני הבחירות. ניות הללו קיימות כבר עשרות שנים, ועוד יהיו קיימים דורות אחדים, ולכן יתי ממליץ שהוועדה תמתח קו ותלך בדרך הנוהלית הבאה: תאשר את הדו"ח של ית עציובי, תציג לממשלה את התביעה שתסיק את המסקנות המעשיות מהדו"ח - והתמתק עתה, ותחזור לענין בזמן המתאים.

שופט:

אין אני זוכר שבהחלטת הכנסת נאמר כי הוועדה חייבת לחכות ולצפות למסקנותיה של משלה בענין התקריות בואדי-סאליב, מה שהשתמע מדבריהם של ח"כ בר-רב-האי ישעיהו. אינני יודע אם תפקידו של פרלמנט הוא לשבת ולחכות כשהממשלה אינה זאת את תפקידה. מה יהיה אם הממשלה בכלל לא תסיק מסקנות? האם ע"כ מתחיל תידו של הפרלמנט בפרשה?

אשר לדו"ח של ועדת החקירה: ברור שהוא נכתב ידיות, והוא כתוב יפה מאד. אבל היתה בו הגבלה אחת, שהתבקשה בו לבסוף: ניאו ממנו את התקרית העיקרית שגרמה לכל התפתחות העניינים בואדי-סאליב - ין היריות. ובזה כל הדו"ח פגום, אם כי לא באשמתה של הוועדה. כי סמכויותיה שבקבעו ע"י הממשלה היו מקוצצות, והחקירה התחילה ביום המחרת.

כפי שאני רואה את ההתפתחות הזאת מבחינת מטרה - הוועדה חייבת להביע גם מבחינה זו את דעתה בענין זה, כיוון שוועדת יים מטפלת בכלל בעניני המטרה. אין ספק שהדליקה התחילה בירייה האומללות יכור. ומפתיע הדבר שחמישה שוטרים ובראשם סמל, לא יכלו להשתלט על שיכור אחד ג ע"י יריות. לא הייתי מסיק מכך מסקנות מרחיקות לכת כמו היו"ר שטען שצריך זור על המשטרה לצייד את אנשיה בנשק. אבל צריך לחנך את השוטרים שלא יהיו "trigger-happy". כי עובדה היא שהתפרעויות פרצו רק לאחר היריה, ולא היו ייה. ואת התנהגותה המתונה של המשטרה למחרת היום אני מתרץ בדגש ההאשמה של ישרים, שידעו שהם שעוררו את כל הענין ע"י היריות. אך כיוון שטענו ייהם: מדוע הייתם כל-כך רכים ומתונים, הרי שבמאורעות שלאחר מכן, של ה-31 ילי, כבר הראתה המשטרה את ידה החזקה.

משום כך אני חושב שבענין זה עלינו להביע דעתנו אנו, ולא לחכות ולצפות. היום עומד להתפרסם פסה"ד במשפטו של בן-חרוש, יתכן שטוב שמסקנותינו אנו יתפרסמו אחר פירסום פסה"ד של ביהמ"ש. עלינו להסביר מטרה כי המתינות למחרת היריות מובנת במידת-מה ע"י דגש ההאשמה בגלל היריות היום הקודם, אך דבר זה לא חייב את התגובה הגמורה של סוף החודש.

דבני:

נדמה לי שאין שעה פחות כשרה לדיון הזה מאשר השעה שבה אנו עומדים. לשאלה זו יש הסתעפויות ישים מעל ומעבר למפלגות, ואיננו יכולים להיות משותפים מכל מיני חישובים וקבוצות אחרות. אילו רצינו באמת לבסות לחדור לבעיות - צדק ח"כ ישעיהו שפוטב ולדחות את הדיון עד לאחר הבחירות, בגלל טובת הענין. אבל אם כבר מתקיים יון - גם אני רוצה להזכיר מספר עניינים.

אין-אפשר שלא לדאוג אחת הסיבות להתפרעויות ובורים על קיפוח ובריבוי המפלגות. יש אצלנו צרה של ריבוי מפלגות. אילו היה לנו כוח אחד המתעתד לקחת לדיו את השלטון - ייתכן שכל דיבוריו היו סרוסגנים גר אילו ידע שיהיה עליו אח"כ לבצע. אבל אין כן המצב אצלנו.

היו אצלנו הבדלים בין כל עליה ועליה; בין לזה הראשונה והשנייה, השנייה והשלישית, וכו'. והדבר טבעי. בייחוד זכורה ניה של העליה הגרמנית וההתלבטויות של רופאים שהלכו לעבוד במשקים. קל-וחומר זינו, שאנו מכפילים ומשלישים את הישוב, והעליה איננה מארץ אחת אלא מארצות ית. ההתסדרויות טובבות אפוא.

ע. דגני:

הגיעו אלינו אנשים מעולם-מושגים שונה, והם לא יכלו לקבל כל מה שאצלנו רואים כתורה מסיני, וברור שהישוב הותיק אינו מוכן לסגל את עולם המושגים שלו לבאים. באות עליות עם מסגרות סוציולוגיות מסוימות מאד, כמו שאמר מר יפת: של המאה ה-18, ואלו נתקלות כאן במסגרת של המאה ה-20. איך אפשר לתאר שלא יהיה התנגשויות, גם שלא בשנת בחירות? ברור שאנו חייבים למצוא מוצא לכל הסדך ואי-ההבנה הללו. והישוב הותיק הוא, לדעתי, החייב ליצור את המסגרות שיאפשרו לקלוט את הבאים. עכ"פ, מי שמצפה למהפכות ולקליטה בן-לילה - טועה בהחלט.

לא צריך היה לחכות לדו"ח של הוועדה כדי לראות שאי-אפשר לעשות הכל בממשלה. כי הסדר שנוצר לא הופצה במיוחד דוקא בגד הממשלה או מוסדותיה. מוסדות הממשלה הם רק כתובת למשהו אצונימי. הרוגז היה מופנה אל הציבור. כי בשום מסמך ממשלתי לא היה כתוב "שחורים" או משהו שעלול היה לרמוז על קיפוח בולט או אפליה צורמת. האמת היא שלציבור שלנו יש מושגים שונים לגבי יוצאי ארצות שונות, וציבור זה אינו מחולק לפי מפתח מפלגתי. והשאלה היא שאלה חשנוכית גם לגבי הציבור הזה, ואין זו רק שאלה של הממשלה שעשתה פחות או יותר.

דובר על יחסים בין-עדתיים. ומה בנוגע ליחסים שבין כל עדה ועדה? זהו ציבור שבא מארץ שם לא חי יחד במסגרת של חוק, אלא במסגרת קהלתית בגלל יחס הסביבה העוינת. בישובים לא מעטים של יוצאי תימן אי-אפשר להסתפק בבית-כנסת אחד או אפילו שנים. ייתכן שגם זוהי צורה של פתרון - לפתור כל קטטה מסוג זה ע"י בנין בית-כנסת נוסף, עוד אחד ועוד אחד. אבל האמת היא שהפתרון צריך היה להיות הפוך, ע"י ריכוז דוקא. אבל אנו איננו הולכים בדרך זו, כי אנו רוצים בשקט ושלו.

גם אני סבור שאדו"ח של הוועדה כתוב בשיקול רב, ואיננו מטיל אחריות על מישהו מבין הציבור באופן חד-צדדי. הוא מנסה באמת לתפוש את השור בקרניו. אני עצמי עבדתי עם עולים חדשים; הייתי מדריך בשוב חקלאי. ואני יודע שעם ההתמסרות הטובה ביותר אי-אפשר לפתור את הבעיות החברתיות ע"י החלטות ובוטחאות, אלא ע"י החיים.

מה יכולה הממשלה להסיק מבחינה מעשית מתוך הדו"ח כדי שנוכל אנו לשבת בשקט ולקבוע: הענין יסתדר? הדו"ח ממליץ על דברים שעל הממשלה לעשות, וכולם מחכים שהממשלה תוציא אותנו מן המיצר. אין אנו יכולים לפתור את בעיית ואדי-סאליב מבלי לפתור את בעיית חוף-שמן, ואם כך - המדובר הוא ב-54 מיליון לירות וחמש שנים לפחות. מבחינה טכנית בלבד פתרון בעיית השיכון הוא דבר מסובך, פרט לכל הדברים האחרים, וכל מי שיקבל את השיכון בשלב יותר מאוחר ירגיש עצמו מקופח לעומת מי שכבר קיבלו בשלב ראשון, ובעוד שנה או שנתיים עלולה אותה בעיה לצוף מחדש כי מבחינה טכנית אין הבעיה ניתנת לפתרון קל. השאלה היא אם הממשלה עומדת על בסיס כלשהו של פעילות, ולדעתי כן. בהחלטות האחרונות של שר החינוך יש משהו המקדם את הענין; הוא הדין בהחלטותיו של שר העבודה. בפעולה היומית של כל אחד מן השרים יש משהו המקדם את הענין, וכך עלינו לראות את הדברים.

ולאחרונה משהו על המשטרה. אין אני שותף להרגשת רבים בקשר להתנהגותה של המשטרה. אני סבור שהמשטרה, ע"י התנהגות חוקית ותקיפה, מהווה גורם חיובי רב למי שמבור שאפשר להסדיר עניינים ע"י שימוש באמצעים בלתי-חוקיים. יש אצלנו עולים שהגיעו מארצות צפון-אפריקה (ובפירוש אני נוקב בשם ארץ המוצא כאן) או ארצות אסיאתיות מסוימות שהמשטרה שם בדרך-כלל מושחתת, וכך הם מכירים אותה, והם יודעים שאפשר להסתדר אתה ע"י שוחד או בדרכים אחרות בלתי-כשרות. תפקידה של המשטרה פה הוא לשמור על החוק ועל הסדר, וזהו גורם חיובי ממדרגה ראשונה. ביקרתי, למשל, בקריית-טבעון יום לאחר המהומות, ושמעתי על הרגשת האימה שנפלה על הציבור, שהנה, פוגרומים באים על מדינת ישראל, ואין מגן. נאמר מה שנאמר על המשטרה - הרי פרט לאותו פצוע שהמשטרה הסתייגה ממנו ונקטה בצעדים שנקטה - בכל שאר הדברים לא היה אף פצוע אחד ואף נפגע אחד, ואיש לא יכול לטעון שהמשטרה נהגה באכזריות. עובדה שניה שעליה לזכור: לאחר אותה התנהגות של המשטרה ב-31 ביולי - שכך הגל של ההתפרעויות, והתמזגות של המשטרה כפי שהיתה מנעה מאנשים להפר את הסדר בימים שלאחר מכן, בייחוד לאנדר

רגבי:

יונות שהיו בבאר-שבע, מגדל-העמק ועוד. לא ייתכן שגם אצל המשטרה לא
ו מקרים של שיקוף-דעת מוטעה, ולא ייתכן שחשבוניו ופעולותיו של כל
ר בכל רגע יהיו מוכוונים ע"י המפקח הכללי. עובדה היא שלא היו טעויות
רות מרחיקות-לכת שהארץ נאשה מהן. ועובדה היא שהיום אתה יכול להופיע
מקום ישוב כזה מבלי כל חשש שיפריעו את הסדר. זוהי אחת התוצאות של
דה איתנה ותקיפה של המשטרה, ועל כך היא ראויה לשבח.

משום כך אני מציע שבסמוך את ידינו על החלטות
ת החקירה גם לגבי התנהגות המשטרה.

לצדאי:

לי צראה שהצד הפרוצידורלי שלנו מהווה עוד
בעיה גם מבחינתם של אלה שהיה להם ספק אם
עדה צריכה לפעם או לא. גם הם הציעו למעשה סיכום - סיכום משלהם. כי חובתה
הוועדה לאדם ענין שהועבר אליה ע"י מליאת הכנסת.

ועדה עציוני, שהכל מעריכים את מסקנותיה, יצאה
נדת-מוצא שהוטל עליה לא להסיק מסקנות אלא לנתח את העובדות כפי שהיו.
לו בשבילנו אחד התפקידים הקובעים הוא המסקנות. ועם כל ההערבה לוי"ח - עלינו
זאת להסיק מסקנות ולהציע משהו, ולא לומר רק "אנו סומכים ידינו על הדו"ח".

לא צריך להלך עלינו אימים שלא עתה התקופה,
בים יצרים וכו'. גם אם נכונה ההנחה שזוהי בעינינו ואי-אפשר לפתור אותה
זמן קצר - צריך לתת כיוון של פתרון.

קיימת בעיה של עדות בישראל, למרות אלה הסבורים
בש קיימת. ח"כ ישעיהו פלמנט ואומר: למה לדון בכך לפני הבחירות. אבל מי החל
שה זו אם לא מנהיגו של ח"כ ישעיהו, לאור הבחירות המתקרבות? מה קפץ לפתע
ר מעל בימת הכנסת: יש להעדיף לא-אשכנזים על אשכנזים? ומי אשם בכך שהוא לא
יה? מי עשה את הרעש הגדול עם הרב טולידצו, מתוך טכסנות של ליבוי יצרים
יים? ועוד אגיע לפרשת כספים ושחיתות על רקע עדתי זה. יש פתגם האומר משהו
"ביתו של התלוי". לא לכם לדבר על ליבוי יצרים עדתיים לפני הבחירות.

כבר אמר ח"כ שופמן על ענין היריה. גם על כך
לומר משהו, כי בזה התחיל הענין, ועל הוועדה לחוות את דעתה בשאלה זו ולא
עלם ממנה. השופט עציוני מכונה בשטח זה, כי החקירה מתחילה במאורעות שאירעו
דת היושם. אבל אנו חייבים להגיד משהו גם על פרשה זו.

אזכר, מה הן המסקנות המעשיות של המשטרה לאור
נות הוועדה שלא היתה הצדקה לידיה? נאמר לנו שהיועץ המשפטי חיונה את דעתו
ן להעמיד לדיון את השוטר שירה. האם בכך תמה הפרשה ונשלמה? בהצעת המסקנות
ו בציע משהו גם בענין זה.

בעיה שניה שהוועדה חייבת להגיד משהו עליה היא
ית השימוש באלימות לפתרון בעיות בפעולות של המשטרה. אנו חייבים לומר שזאת
בה הדרך לפתרון בעיות.

לדעתי לא כדאי להציע הצעות למסקנות עניניות.
יש מטבת של בעיות ציבוריות חברתיות סוציאליות, שהיא אשר יצרה את ההרגשה
ימת של קיפוח, ועל הוועדה להגיד בשטח זה דברים ברורים: מה הגורמים שעמדו
ור ולא פתרו, ומה יש לפתור ומי חייב לפתור.

יש בעיות הקשורות בעצם קיום ה"סלמט" של ואדי-
יב, מקום שאינו ראוי לדיור במאה שלנו. על כך קבעה דברים גם ועדת חקירה,
הוועדה הזאת להסיק מסקנה מה יש לעשות ע"ס לעקור, להחליש ולתקן גורמים
ייקטיביים ציבוריים, סוציאליים, חיצוניים, שהביאו לתופעה הזאת. אחרת ישאלו
נו: לא ראיתם כל פרובלימות בואדי-סאליב ואין לכם מה לומר בענין זה?

יש עיריות שצברו במשך שנים כספים להריסת שכונות
יש והקמת שכונות אחרות במקומן. עיריית חיפה היא היחידה שאין לה לבך אף
טה אחת. הוא הדין בשטח עבודה, שיכון וחינוך. יש להגיד משהו על כל הדברים
ו, ולהטיל אחריות ביצוע לגביהם, אם כי מבלי לקבוע תאריך.

ח. לנדאו:

בעיה אחרת היא בעיית שיחודם של אנשים יוצאי עדות אלו בכסף, הריסת המוראל שלהם והורדת אדם עד לתחתית בסולם הציבורי והמוסרי. אנשים העידו בפני הוועדה. בן-הרוש עצמו קיבל כסף - 3,000 ל"י מטפא (שחשבה שבכסף זה קונים לפחות), ו-3,000 ל"י מאחדות-העמדה.

י. ישעיהו:

הוועדה קבעה במפורש שבן-הרוש סירב לגלות או המקורות. אתה עצמך מפרסם בעתונות את המקור ומביא זאת כאן בהוכחה. אם יפרסמו את כל המקורות - אולי יתברר שגם מפלגת צמנה כסף.

ח. לנדאו:

אני חושב ששיחוד בכסף הוא אהת התופעות המסאירות, ויש להצטרף זאת בפה-מלא, ויש לומר בפה-מלא ששתי מפלגות ניסו לשהד בכסף.

ח"כ דגני טען שריבוי מפלגות הורס את המורא עו"ד אבנר שקי אמר גלויות שמפא"י הציעה מאה-אלף לירות כדי שהוא עם הרב טולידנו יקטנו רשימה.

י. ישעיהו:

זהו עד מהיפך? עליך? הוא בודה איזה דבר - מאמין לו.

ח. לנדאו:

אתם כלל לא הפחשתם זאת.

התופעות הללו קיימות. גם מי שטוען נגד ריב מפלגות יבדוק קודם מה בביתו הוא. אתם הקמתם רשימות ערביות, והייתם מעורבים ברשימות ערביות. אך לא הצלחתם. אך כל זה איננו קשור לואדי-סאליב. בכל אופן את השאלה הכספית לא אנו בדיקו, והיא מופיעה בדו"ח של ועדת עציוני, ואנו כגוף ציבורי חייבים לומר משהו על כך.

אני סבור שעלינו לחנות דעה גם על ההמלצה היחידה שיש בדו"ח הוועדה: הקמת רשות מבצעת וועדה מייצעת ע"י הממשלה.

כשהמדובר בשימוש באלימות - רציית להזכיר ש בערויות לפני ביהמ"ש שיש "פלוגות הפועל" בארץ שיש רצייתן ובין המסורה שיתו פעולה מראש לגבי אסיפות מסוימות. אינני יודע אם נוכל לתת במסגרת את דעתנו גם על בקורת זו, אם כי גם היא הועלתה על רקע הדיון בפרשט ואדי-סאליב. אבל בהדאי שיגיע היום ונצטרך לדון גם בזה.

הי"ר י. ריפתין:

בזה סיימנו את הדיון הכללי.

היתה לי שיחה עם היועץ המשפטי. סיפרתי לו שהיו חברי ועדה שלא היו נלהבים ביותר ממסקנות שהשומר שירה לא יועמד למשפט, לאחר שבגורמים שונים אמרו שהוא לא היה בסדר. היועץ המשפטי אמר לי שיש לנו בימוקים משפטיים. הוא בחן את השאלה מבחינה משפטית, לא ציבורית, והוא מוכן בכל רגע להסביר את בימוקיו לפני הוועדה. עדיין לא החלטתי אם להזמין אותו.

לדעתי לא היתה הנקעה מספקת של ההתנפלות על המועדונים באותו יום של ההתפרעויות. וכדי למנוע אי-הבנה, ברצוני להסביר של הצעתי לוועדה להחליט על "פירוק נשק" של משטרת ישראל. הצעתי היתה שהמטה הארצי של המשטרה יבחון אפשרות של צמצום בנשיאת נשק. יש משטרות בעולם שבהן הצמצום הזה הוא כמעט כללי, והצעתי היתה רק שהמטה הארצי יבחון זאת אצלנו.

בענין דחיית קבלת החלטות: - אני מתקשה בקונו. הנימוק של כמה מחברי הוועדה היה שאין זו השעה למסקנות, ואי-אפשר להתעיי מכך. לא הייתי רוצה שמישהו יחשוב שמסקנות של ועדת הפנים מושפעות בדרך כללן מהבחירות המתקרבות. אבל איך אפשר לדחות? אחרי הבחירות כבר תהיה כנסת חדשה, ופירוש הדבר שאנו מסתלקים מקבלת החלטות ומסיילוי רצון הכנסת. הייתי מבקש את מהוועדה שישתדל לקבל מסקנה מאוחדת. אני חושב שהוועדה יכולה להתאחד סביב ההחלטה שהיא מצטרפת ביסוד לדו"ח ועדת עציוני, והוועדה תובעת מן הממשלה לפז ברוח הדו"ח הזה.

היו"ר י. ריפתין:

שד המסמדה למעשה לא התנגד לכך שהוועדה תביע את דעתה בשאלה שוועדת עזיוני מציעה לשיקול דעתה של הממשלה: האם יש צורך במוסד כלשהו שיעמוד בתמידות על המשמר של ביצוע המגמות הנכונות. אני נוטה לכך שתאחד ונביע דעה בענין זה. אינני חושב שהממשלה תראה זאת בעין רעה. ואני נוטה למסקנה חיובית לגבי הצעתו זו של השופט עזיוני, הנוגה למועצה מייצגת, גוף מתאם בתוך הממשלה ולפי הכרעתה, שייעץ בענין זה. אני מציע אפוא להמליץ בפני הממשלה לבחון מתוך מבטם חיובית את ההצעה שתהיה בענין זה כתובת קבועה.

ח"כ הקסיין, ישעיהו ואנוכי הצגנו פה את הבעיה של מלווה הקליטה. יש שוללים ויש מחייבים, ויש מביין המחייבים כאלה האופרים שהענין נתון לטיפול שלה של ועדת הכספים. אולי אפשר להתאחד סביב המלצה לוועדת הכספים שתבחון את השאלה.

אני מציע אפוא שלגבי מסקנות ועדת הפנים נסתפק בשלוש המסקנות הכלליות שהזכרתי: (1) שהוועדה מקבלת בליסוד את מסקנות ועדת עזיוני וקוראת לממשלה לפעול בהתאמה; (2) שהוועדה ממליצה לפני הממשלה לבחון בחינה חיובית הקמת מוסד קבוע שידאג לכל מה שברוך במיזוג גלויות, מבלי להביע את דעתה על צורת ארגון מסוימת; (3) שהוועדה ממליצה לפני ועדת הכספים, לאור ההצעות שהיו בה, לבחון מחדש את שאלת הפעלת מלווה הקליטה או חלק מסנו.

בקבלת מסקנות מאוחדות ברוח זו הייתי רואה משקל

ציבורי רב.

ישעיהו:

אני רוצה להציע ליו"ר שאת הנקודה השלישית ידריד מעל הפרק, משום שיש לזה מסגרת ונציגים, ואל תבוא ועדה אחת להטיף מוסר לוועדה שניה. כי על מלווה הקליטה אני חושב שצריך להחליט ללא קשר עם ואדי סאליב.

לשתי ההצעות הכלליות האחרות של היו"ר אני

מצטרף בדרך-כלל.

ר. הקסיין:

חלקים שונים בציבור ובממשלה בתעוררו לאחר המפחעות שקרו בואדי סאליב, והתחילו לחפש מקורות שונים לפתרון הבעיה. אך המקורות הללו אינם מספיקים. אם מדברים על מלווה הקליטה - מדברים על כך לא רק בקשר עם ואדי סאליב, אלא בקשר עם הבעיה בכללותה, ומשום כך אינני מקבלת את הצעתו של ח"כ ישעיהו להוציא ענין זה מן המסקנות. אין שום פגם בכך שוועדה אחת פונה לשניה, והדבר זהו בכנסת.

מ. אונג:

ראשית, אני מבקש שנמכר סופית רק בשבוע הבא. עד כמה שאני מעריך את הכינון שהיו"ר רוצה לתת לדיון - מבט ראשון נראה לי שהצעותיו בכל זאת מצומצמות מדי וצריך היה להוסיף משהו, אם כי אני יודע שכל תוספת מקשה על האחידות. אך אם המסקנות יהיו מימיות יותר מדי - אין כל חשיבות לא למסקנות ולא לאחידות, ולכן אני מציע לדחות את הסיכום.

היו"ר י. ריפתין:

אם יש בקשה מצד חבר ועדה לדחות את קבלת המסקנות לשיבה אחרת - אין לי ברירה אלא להיענות לבקשה, שאני מבקש את חברי הוועדה שיש להם הצעות למיכום להמציא לי אותן לפני הישיבה הבאה. ואני פונה שוב לחברים בבקשה שישקלו אם לא כדאי שהוועדה תקבל בענין זה החלטה מאוחדת.

ד. בר-רב-האי:

כדי שלא יהיו אשלייות אני רוצה להביד שמפתח למצב הוא בידי סיעת חרות. אם המדובר בהחלטות פה-אחד - לא יהיו חילוקי דעות בינינו על המסקנות שהציע היו"ר. אבל אם סיעה אחת שומרת לעצמה זכות למסקנה נפרדת - אזכות הזאת שפודה גם לי.

היו"ר י. ריפתין:

אם תהיה אפשרות - נקיים ישיבה נוספת של הוועדה ביום שתכנס מליאת הכנסת שנועדה לשבוע הבא.

אם לאו - נחפש מועד אחר.

(הישיבה נועלה ב-13.00)